

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ, ЯК СКЛАДОВОЇ РЕГІОНАЛЬНО-АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сурженко Н.В.

к. е. н., доцент кафедри менеджменту ТДАТУ м. Мелітополь

***Annotation.** The article is devoted to the issues of reform on the decentralization of power in Ukraine. The risks, perspectives and problems of the reform are analyzed.*

***Keywords:** decentralization, reform, world experience, local government, local authorities, territorial communities, decentralized management, world experience in decentralization.*

Здобута незалежність поставила в нову площину проблему децентралізації влади й вибору оптимальної моделі адміністративно-територіального устрою. На шляху до децентралізації і економічного зростання Україна робить перші кроки, порушуючи заплановані строки реалізації її етапів. Зрушення у напрямі децентралізації мають регіональну специфіку, а також свої перші вдалі та невдалі приклади самоуправління. Формування власної моделі децентралізації України відбувається в поточному часі. Проблема територіального устрою України на сьогодні є досить гострою, оскільки досі ще не створено ефективного механізму розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів, а тому вітчизняна економіка функціонує нерационально. На нашу думку, необхідно проаналізувати досвід інших країн по цьому питанню для виявлення позитивного досвіду для нашої країни.

Вивчаючи зарубіжний досвід, можна виділити окремі держави, схожі на Україну за соціальними, географічними чи історичними ознаками, скористатися їхніми методами і формами організації публічної влади як в центрі, так і на місцях. Це дасть змогу уникнути помилок і швидше пройти шлях до ефективної системи територіальної організації влади.

Дослідження, які ми провели свідчать, що для Скандинавських країн характерний високий ступінь автономії місцевого самоврядування, а чим далі на південь, тим меншою стає автономія місцевого самоврядування. Ці держави отримали у спадок систему місцевого самоврядування, самостійність муніципальних утворень, вільне громадське співробітництво, намагання брати участь у місцевих справах та брати на себе відповідальність. Інші країни (Іспанія, Франція, Італія, Німеччина), де утворення сучасної держави проходило зверху, існують на засадах наказовості та підпорядкування [4].

Наприклад, Польща має значний досвід у функціонуванні спеціальних інститутів розвитку територій, завдяки яким державі вдалося створити технічні, комунікаційні та людські ресурси, необхідні для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку регіону. Такими структурами є бізнес-школи, індустріальні парки, торгово-промислові палати та агентства

регіонального розвитку. Матеріальне забезпечення територіальних громад Польщі здійснюється за рахунок державного бюджету, власних коштів та фінансування проєктів і програм Європейськими фінансовими інституціями. На законодавчому рівні чітко визначені джерела прибутків територіальних громад, а розподіл функцій держави та місцевого самоврядування усунув зайві витрати громад.

В Україні, подібно до Польщі, головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну регіональну політику є Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України. З метою формування ефективної системи місцевого самоврядування було утворено різноманітні консультативно-дорадчі та координаційні органи. Передбачається створення агенцій регіонального розвитку.

На нашу думку, шведська модель місцевого самоврядування може бути більш придатною для України. По-перше, місцеве самоврядування у Швеції є одним із давніх у Європі налічує більше 300 років практики і є фахівцями з місцевого самоврядування однією з еталонних моделей. По-друге, головним досягненням шведської моделі, є гармонійне поєднання національних традицій місцевого самоврядування, загальних європейських тенденцій розвитку місцевих громад та впровадження положень Європейської Хартії місцевого самоврядування як законних та підзаконних актів [1, с. 79; 6]. Головний принцип, який було закладено у фундамент розвитку місцевого самоврядування Швеції, є створення дієвої, незалежної та підконтрольної для більшості громадян місцевої влади. Головний шлях реалізації цього принципу дуже широко прописано у Законі Швеції «Про місцеве самоврядування» (гл. 3 та гл. 9), де визначено, що Інструменти і практики публічного управління в контексті децентралізації «діяльність місцевого самоврядування здійснюється на засадах громадянської участі та громадянського аудиту» [1, с. 84]. По-третє, система місцевого самоврядування в Швеції має два рівні, які не підпорядковані між собою і діють за принципом співпраці; отже, найнижчий рівень – це муніципалітети, проміжний і самий вищий – це держава, котра не є «вершиною ієрархії», а лише гарантією національної безпеки та індикатором політичної стабільності.

Таким чином, можна зробити висновок, що без потужного місцевого самоврядування демократичний розвиток України не можливий. Адже сила його визначається спроможністю територіальної громади безпосередньо або через демократично обрані органи, вирішувати самостійно і під свою відповідальність місцеві проблеми, тобто проблеми повсякденного життя людей. До проблем, які необхідно вирішити під час реформування територіальної організації публічної влади, належать такі: недієздатність малих громад і неспроможність виконувати завдання- місцевого самоврядування, що передбачало важливість розробки методів заохочення їх співпраці та об'єднання для виконання їх функцій; недостатній рівень надання послуг населенню на місцевому рівні;- визначення кількості місцевих органів влади, необхідних для- ефективного управління послугами та виконання

обов'язків; підготовка кваліфікованих управлінських кадрів;- забезпечення громад належними фінансовими ресурсами для вирішення- питань місцевого значення; пошук оптимального розміру одиниць місцевого самоврядування з- урахуванням економічної ефективності, демократизму; проблеми вертикального та горизонтального підпорядкування, розподіл- функцій між рівнями влади [2].

Вирішення цих завдань має базуватися на таких фундаментальних принципах, як децентралізація, деконцентрація публічної влади, а також субсидіарність, вироблені світовою практикою, зокрема задля оптимізації розмежування повноважень органів влади. Децентралізація влади має підвищити ефективність управління і розвитку територій, адже з повноваженнями на місця передається і відповідальність за ту або іншу громаду.

Список використаних джерел

1. Примуш М. В. Трансформація місцевого самоврядування в Україні у контексті зарубіжного досвіду: монографія / М. В. Примуш, Ю. О. Коваль; Міністерство освіти і науки України, Донецький національний університет. – Донецьк : Юго-Восток, 2014. – 219 с.

2. Питання розміру та функціональних повноважень для громад базового рівня країн ЦСЄ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sumynews.tv/index.php/publications/reforms/64-2009-08-15-15-08-51

3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

4. Сєрьогіна С. Г. Напрямки вдосконалення конституційного регулювання системно-структурної організації місцевого самоврядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cau.in.ua/ua/activities/reports/id/naprjamki-vdoskonalennja-konstitucijnogo-reguljuvannja-sistemno>

5. Сидоренко Н. О. Органи місцевого самоврядування України як суб'єкти міжнародного співробітництва в умовах європейської інтеграції : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління / Н. О. Сидоренко; Національна академія державного управління при Президентові України, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління. – Дніпропетровськ: [б.в.], 2014. – 20 с.

6. Європейська Хартія місцевого самоврядування / (переклад з англійської мови Є. М. Вишневецького); Рада Європи. European charter of local self-governement Charter européenne de l'autonomie locale. – [Страсбург] : Рада Європи, 1985. – 9 с.